

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України

Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

***минуле, сучасне,
шляхи розвитку***

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 17
У 2-х т. Том II**

Засновано у 2000 році

Рівне – 2011

УДК 008.357

В.Г. Виткалов

НОВИЙ ВИМІР КУЛЬТУРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

[Рецензія на монографію Кравченка О.В. «Культурна політика України в парадигмах сучасності: теоретико-методологічні аспекти культурологічної інтерпретації». – Х.: ХДАК, 2011. – 288 с.]

Писати про культуру сьогодні доволі складно. З одного боку, надзвичайна насиченість змісту самого поняття вимагає від дослідника не лише термінологічного, а й теоретичного та методологічного уточнення предмету його інтересу. А з іншого – надзвичайно важко знайти той ракурс бачення проблем культури, який би дозволив не лише сфокусувати розмаїття її тлумачень в певній науковій перспективі, а й розпізнати в теоретичній схемі риси реальної ситуації. Тому заявка О.В. Кравченка на культурологічний аналіз культурної політики має привернути увагу істориків, соціологів, етнологів, мистецтвознавців, мовознавців, що репрезентують певний дисциплінарний діапазон, в межах якого дослідження культурної політики є більш очікуваним.

Знайомство з текстом переконує у тому, що науковець не лише декларує, а й ретельно вибудовує теоретичне підґрунтя свого дослідження. В перших розділах, формулюючи проблему, він водночас задає певний контекст її усвідомлення. Концептуально книга витримана в річищі культурно-антропологічних традицій, які О.В. Кравченко небезпідставно вважає підґрунтям вітчизняної культурології. Полемічна позиція автора в постановці та способах розв'язання основних питань дозволяє вважати його одним із представників постколоніального дискурсу у вітчизняній науці. У методологічному плані відчутним є вплив британської школи культурних досліджень та сучасної російської культурології. Монографія відображає широкий спектр новітніх інтелектуальних течій: регіональних досліджень, культурної географії, візуальних досліджень тощо. Проте авторові вдалося втримати певний баланс між різними підходами і досягти ефекту теоретичного синтезу. Однак інтерес являє не тільки своєрідність авторського бачення змісту та проблематики культурної політики, а й цікавий досвід конструювання її актуальних змістів, побудований на таких ключових концептах, як культурна ідентичність, ментальність, культурний простір. І за методологією, і за стилістикою викладу матеріалу ця книга небезпідставно може вважатися оригінальним культурологічним дослідженням.

Композиційно монографія складається з низки взаємопов'язаних сюжетів, викладених у семи розділах, об'єднаних однією метою: всі вони мають, за задумом автора, розкривати зміст культурної політики у максимально широкому спектрі, але в органічному для неї контексті. Авторське бачення змісту культурної політики не збігається з тим звичним для вітчизняної науки підходом, який акумульований в понятті «культурна політика в галузі культури». Хоча проблема культурної місії держави і знаходиться в полі зору О.В. Кравченка, все ж йому вдалося уникнути очікуваної в цьому випадку чергової спроби сформулювати рецепт вдосконалення управлінської складової культурної політики. В останні роки такого роду проектів було написано чимало, але жоден із них не став чинником подолання стагнації галузі культури. Загалом, автор уникає жанру проектування або прогнозування – дуже популярного у викладах культурної політики українськими дослідниками.

Не розділяючи есенціалістських позицій в дослідженні культури О.В. Кравченко послідовно висвітлює панораму ситуацій, які, на його погляд, потребують ре-інтерпретації. Автор не обминає складних питань, які живлять соціально-політологічну думку останні десятиліття в контексті формування національної ідентичності: етнічна динаміка, процеси регіоналізації, мовний дисбаланс, контраверсійність вітчизняної історії. В тексті відчутний відгомін тих дискусій, які тривають щодо культурної політики в останні двадцять років. Позиція самого автора також сформульована досить коректно, що робить його працю цікавою не лише для фахівців. Книга є вдалою спробою як визначити політичну специфіку культурної ситуації в Україні, так і довести, що сам дискурс культурної політики потребує розробки адекватного інструментарію. Автор вважає, що найбільш придатним теоретичним простором для цього є культурологія. Тому увагу науковців має привернути останній розділ монографії, який є, по-суті, першим системним висвітленням стану вітчизняної культурології.

Монографія написана сучасною науковою мовою. Щоправда читання книги ускладнює перенасиченість назв розділів словосполученнями та поняттями, які не мають буквального перекладу і зміст яких чимало залежить від наукового контексту. На наш погляд, автор невиправдано обминув аналіз структурних та функціональних аспектів вітчизняної культурної політики. Так само як і не до кінця розкритим залишився власне політичний вимір культурної діяльності держави. Однак той ракурс бачення проблем культури та культурної політики, який викладений в книзі є, на наш погляд, таким, що дозволяє по-новому розкрити їх зміст.

Будучи підсумком багаторічного дослідження автором заявленої теми, монографія сприймається як запрошення до дискусії, але в дещо іншому проблемному форматі, ніж той, що вже має місце у вітчизняній публіцистиці та політиці. Не заперечуючи жодної з існуючих позицій щодо сьогодення та перспектив культури в Україні, О.В. Кравченко пропонує ще раз повернутися до змісту тих процесів та ситуацій, які й стали приводом для полеміки та спробувати відшукати менш заангажовані оцінки, ніж ті, які набули поширення в останні десятиліття. Автор доводить цінність розмаїття оцінок і розглядає множинність реакцій на нього, як запоруку культурної динаміки. Книга має неабиякий евристичний та критичний потенціал, оскільки піддає сумніву вже звичні формули, що претендують на пояснення складних суспільних ситуацій та визначення шляхів їх врегулювання. Завдяки цьому монографія набуває крім евристичної цінності, ще й певної політичної ваги. Загалом дослідження О.В. Кравченка можна вважати вагомим внеском у формування культурологічної парадигми у вітчизняній науці.

Резюме

Аналізується монографія О.Кравченка «Культурна політика України в парадигмах сучасності: теоретичні та методологічні аспекти культурологічної інтерпретації».

Ключові слова: культурна політика, культурологічна інтерпретація, сучасність.

Summary

New measuring of cultural policy of Ukraine

The monograph of O. of Kravchenko is analysed the «Cultural policy of Ukraine in the paradigms of contemporaneity: theoretical and methodological aspects of culturological interpretation».

Key words: cultural policy, culturological interpretation, contemporaneity.

Аннотация

Анализируется монография А.Кравченко «Культурная политика Украины в парадигмах современности: теоретико-методологические аспекты культурологической интерпретации».

Ключевые слова: культурная политика, культурологическая интерпретация, современность.

ЗМІСТ

Розділ I.**ДИНАМІКА КУЛЬТУРИ. КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ. КУЛЬТУРА ТА ТРАДИЦІЇ 3**

Р.Д. Михайлова. Античність у культовій архітектурі та живописі Галицько-Волинської Русі	3
О.М. Гончарова. Античне красномовство як елемент видовищної культури	7
Р.Д. Михайлова, Л.В. Бурківська. Вотиви в релігійному мистецтві Галицько-Волинської Русі	12
Н.Я. Бугай. Людина в просторі моди доби Відродження та Нового часу	16
І.В. Лісова. Приватна бібліотека в українській культурі (XI-XVIII ст.)	20
Л.В. Таран. Видання художньої літератури в добу визвольних змагань в Україні (1918-20-ті роки ХХ ст.)	25
О.К. Мелещенко. З історії становлення журналістики. Протожурналістика античності	31
І.В. Петрова. Розвиток дозвілля як соціально-культурного явища у ХІХ ст.	35
Г.І. Батичко. Українські творчі об'єднання ХІХ століття у контексті трансформації культурної парадигми	40
Н.А. Луценко. Творчість Григорія Савича Сковороди як культурна інновація	44
Ю.Ю. Сугрובה. Аксіологічний конфлікт традицій і новацій в соціокультурному просторі України в сучасних умовах поліетнічності	49
А.А. Гоцалюк. Традиція та інновація в культурі: особливості взаємодії	55
Н.І. Кошель. Календарні обряди як джерело традиційних театралізованих масових свят українців	59
О.С. Бойко. Русальний тиждень у традиційній обрядовості східних слов'ян (хореографічний аспект)	63
Т.І. Гаєвська. Становлення радянської святкової культури: культурологічний аспект	67
А.О. Фурдичко. Категорії дослідження культури традиційного спілкування українців у сім'ї	73
С.В. Мицик. Етнонаціональний колорит святкової культури Миколаївщини	77
О.М. Полтавець. Проблеми збереження етнокультурної ідентичності української діаспори в США та Канаді в умовах глобалізації	80
М.М. Ткач. Духовні провідники – як передумова традиційного буття людини	85
А.А. Пискач. Фестивальний рух у культурному житті України кінця ХХ – початку ХХІ ст.: неофольклорні тенденції	90

Розділ II.**ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ 94**

С.Д. Безклубенко. Наука, мистецтво та філософія в «тумані» постмодернізму	94
А.Д. Дорошенко. Діалог культур в Європі: виклики та практики	100
О.В. Кравченко. Культурна політика в сучасному російському науковому дискурсі	107
О.З. Кузьо. Суб'єкти національної культурної політики України у сучасному культуротворчому процесі	113
А.Ю. Андрійцьо. Культура як дефініція і система існування сучасного суспільства	117
М.В. Левенець. Історичні передумови становлення та розвитку культурологічної освіти	125
О.О. Смоліна. Понятійний світ православної монастирської культури	129
Я.М. Левчук. Історико-культурні передумови розвитку молодіжних субкультур	134

С.А. Пархоменко. Субкультурні іміджі молоді в рекламі	138
Н.І. Кучина. Оцінка організаційної культури підприємницьких структур видавничо-поліграфічного комплексу	143
Т.І. Гончар. Теорії особистості в контексті проблеми формування комунікативної культури	149
Л.О. Поліщук. Сучасні підходи до визначення соціально-культурної діяльності	153
Н.Заварова. Особливості інтерпретації образу міста у фільмі Ф.Фелліні «Амаркорд»	158
М.В. Карповець. Межовість людського буття у світі міста (Г.Тютюнник «День мій суботній»)	161
Н.І. Кобижча. Борис Грінченко і проблеми української національної ідентичності	166
Г.Г. Вишневська. Регіональні особливості архітектурно-туристичних пам'яток України	172

Розділ III.**КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО. КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ** 178

А.А. Мірошніченко. Музична освіта в культурі України: досвід дослідження	178
О.М. Гавеля. Трансформація культурних цінностей обдарованої особистості в умовах розвитку електронної культури	182
А.В. Зайцева. Навчальне телебачення в Україні	188
В.В. Яромчук. Телевізійні шоу як ігровий світ мульти-медіа	193
О.В. Цапук. Мистецька цінність рекламної діяльності	197
Ю.М. Новиченко. Рекламні дизайнерські стратегії трансформації масової культури	200
Г.Набокова. Феномен видовищності у телевізійній культурі	204
А.В. Хромова, В.Й. Рокош. Ігрові фігури в музиці Володимира Рунчака	209
А.А. Солов'яненко. Оперна антреприза як фактор становлення професійної сценічної культури	213
А.М. Ковбасюк. Фонетика мовлення як передумова розвитку вокального апарату співака	217
Г.В. Галацан. Неприбуткові театри США та Франції	220
С.П. Ковальчук. Книга як художньо-естетичний феномен	225
С.В. Виткалов. Бібліотеки Рівненщини в системі культурної діяльності краю	230
О.А. Сіра. Соціальні функції сучасної бібліотеки	235
К.М. Гамалія. Зародження екологічних проблем на перших етапах існування людства	241
В.В. Лучанська. Аксіологічний підхід як засіб формування екології культури в інформаційному суспільстві	247
М.Г. Складановська. Екологічна культура особистості та мотивація її екологічної діяльності	252
Г.Г. Вишневська. Івент-туризм у контексті розвитку світового туризму	256
І.Ю. Бондарчук-Чугіна, О.В. Орлова. Сутність, особливості культурного туризму та його значення для розвитку суспільства	260
О.С. Ляховська. Круїзний туризм в Україні	265
В.В. Степанчук. Історико-культурний потенціал та соціально-економічні перспективи використання замків і замкових комплексів Закарпаття в ігровому туризмі	270
Є.С. Рахуба. Державна політика туристичної індустрії (на прикладі Європи)	274
І.М. Кулаковська. Історико-культурні і біосоціальні ресурси Житомирщини	279

Г.В. Злагодох. Анімаційна робота у зарубіжному молодіжному туризмі в контексті діяльності БММТ «Супутник»	283
В.М. Дударець. Методи організації хвойних рослин на об'єктах ландшафтного дизайну	288
Розділ IV. ПОВІДОМЛЕННЯ, ІНФОРМАЦІЯ, РЕЦЕНЗІЇ	296
В.Г. Виткалов. Новий вимір культурної політики України	296
Відомості про авторів	298